

مقدمه:

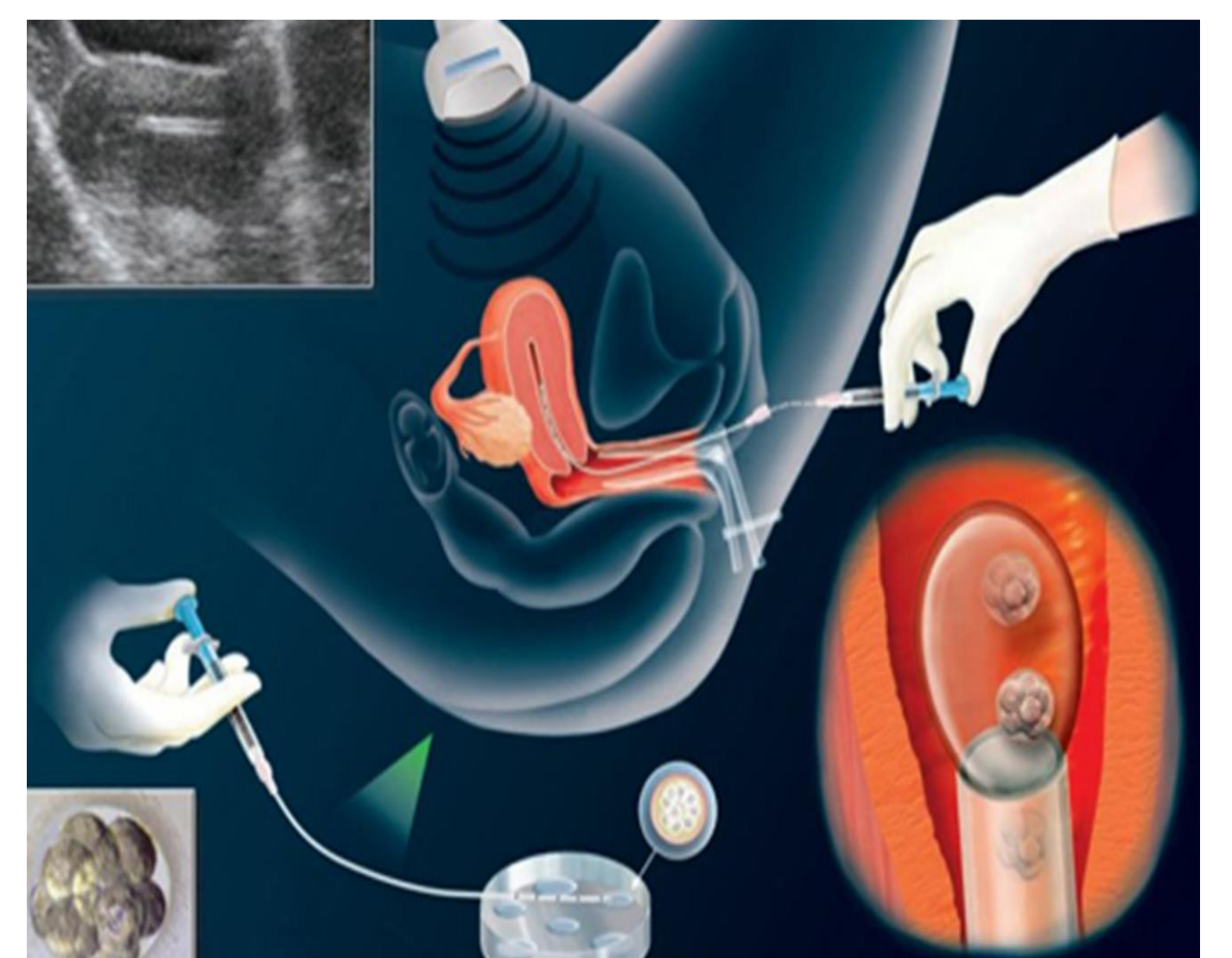
نازایی یکی از عمده مشکلاتی است که بنیان خانواده را دچار تزلزل می کند و بعضاً موجب فروپاشی این نهاد مقدس میشود. لقاح مصنوعی به معنی باردار شدن زن به وسیله آلات پزشکی بدون انجام عمل مقاربت و نزدیکی جنسی می باشد. یکی از تکنیک های کمی تولیدمثل، لقاح خارج رحمی، IVF است که مراحل آن به ترتیب شامل:

تحریک تخمک گذاری، جمع آوری تخمکها، تهیه و آماده سازی اسپرم، لقاح و رشد رویان در محیط آزمایشگاه و انتقال رویان به داخل رحم است.

مسائل قانونی در IVF در دو دسته بررسی شدند: لقاح همگون یا تلقیح بین همسران که پای شخص ثالث در میان نیست و لقاح ناهمگون که در سه دسته تقسیم بندی شدند و پای شخص ثالثی در میان است. در این مقاله به بررسی مسائل حقوقی IVF در ایران تحت عنوان تلقیح بین تخمک زن با اسپرم شوهر، تلقیح بین تخمک زن با اسپرم غیرشوهر و نطفه در رحم همسر و بحث اهدای تخمک گذاری و اشتراک تخمک گذاری پرداخته شد.

روش کار:

موضوعات و مطالعات و مقالات کم و بیشی در ایران و خارج از ایران در موضوع تلقیح مصنوعی انسان انجام شده است. اینجانب سعی کرده ام با مروری بر مقالات حقوقی و فقهی بین سال های ۸۷ تا ۹۸ که به چاپ رسیده است با استفاده از کلیدواژه ی IVF، لقاح مصنوعی، تخمک، اسپرم با جستجو در سایت SID و دیگر سایت های معتبر علمی، مطالب مربوط به مسائل حقوقی IVF در ایران در زمینه ی تلقیح بین تخمک زن با اسپرم شوهر، تلقیح بین تخمک زن با اسپرم غیرشوهر و نطفه در رحم همسر و بحث اهدای تخمک گذاری و اشتراک تخمک گذاری پرداخته شد.

اشکال و جداول

تلقیح تخمک زن با اسپرم شوهر:

هرگاه شوهر نتواند با همسر خود نزدیکی کند و از طریق عادی صاحب فرزند شود ولی عقیم نبوده و اسپرمش دارای ماده حیاتی باشد، در این صورت اگر تلقیح مصنوعی با اسپرم شوهر در زمان حیات او در محیط آزمایشگاهی انجام و از این طریق طفلی متولد شود، طفل بی شک ملحق به شوهر یعنی صاحب اسپرم خواهد بود و از او ارث خواهد برد. عمل مزبور علی الاصول فاقد جنبه کیفری و ماهیت جرم و حرمت شرعی است، مگر اینکه عمل حرام و یا احياناً اینکه جرم صورت گیرد که فقط همان عمل، جرم یا حرام است. طبق ماده ۸۷۵ قانون مدنی شرط وراثت، زنده بودن حین فوت مورث است و اگر حملی باشد، در صورتی ارث میبرد که نطفه او حین الموت منعقد بوده و زنده متولد شود اگرچه فوراً پس از تولد بمیرد.

تلقیح تخمک با اسپرم غیرشوهر:

هنگامی مورد استفاده قرار میگیرد که زن بارور ولی شوهر نابارور است. طفل متولده به یکی از دو صورت خواهد بود: ۱. در صورتی که مرد و زنی که لقاح مصنوعی در مورد آنان انجام شده است، جاهل به حقیقت امر بوده اند، طفل ملحق به پدر و مادر طبیعی خود می باشد، زیرا دخول با مرد اجنبی واقع نشده است. ۲. در صورت علم زن و مرد در هر صورت برابر ماده ۱۱۶۷ قانون مدنی فقط طفل متولد از زنا، به پدر و مادر طبیعی ملحق نمی شود و تلقیح مصنوعی زنا محسوب نمی شود و طفل ناشی از آن نیز ولد زنا نیست تا نتوان او را به صاحبان نطفه ملحق کرد.

اهدای تخمک گذاری و اشتراک تخمک گذاری:

در مواردی که به علت نارسایی زودرس تخمدان یا برداشتن تخمدان ها از راه جراحی، به دست آوردن تخمک در فرد غیرممکن است یا به علت کیفیت بد اووسیت ها استفاده از آنها برای انجام لقاح مناسب نیست می توان از تخمک اهدایی استفاده کرد. انجمن های بین المللی، اهدای تخمک بیش از ۶ بار توسط یک فرد ممنوع کرده اند. اگر فرد نابارور بدون مشکل تخمک گذاری تحت تحریک تخمک گذاری قرار بگیرد و موافقت کند تا نیمی از تخمک های خود را در مقابل کاهش هزینه های درمانی به فرد نابارور دیگری اهدا کند به آن اشتراک تخمک گفته می شود. اشتراک تخمک از همه نظر مشابه اهدای تخمک است با این تفاوت که اهداکننده به جای یک فرد سالم، فردی نابارور و تحت درمان است.

نتایج و بحث:

در این مقاله در مورد لقاح نا همگون، مسائل حقوقی مرتبط به رحم اجاره که پای شخص ثالث در میان هست، پرداخته نشد که از بحث های چالش برانگیز است و همچنین در مورد تلقیح تخمک با اسپرم غیرشوهر در صورت علم زن و مرد، بین صاحب نظران علم حقوق اختلاف است: بعضی بر این باورند که فرزند در این فرض در حکم ولد زنا می باشد و ملحق به پدر و مادر طبیعی خود نمی باشد، زیرا با علم زن و مرد به نبودن رابطه زوجیت، احترامی برای منی آنها از نظر اجتماعی موجود نیست. بعضی دیگر نیز معتقدند که فرزند مزبور فقط به مادر طبیعی ملحق می شود، چون فرزند ملحق به مادر است، مگر آن که از زنا باشد. یکی از صاحب نظران هم، بعد از اشاره به دو دیدگاه فوق می نویسد: «آنچه از اصول حقوقی و مخصوصاً مواد قانون مدنی ایران استنباط می شود آن است که هر فرزند طبیعی، قانونی است، مگر آن که قانون تصریح برخلاف نموده باشد و موردی که تصریح برخلاف شده و قانونی نیست، ولد ناشی از زنا است که ملحق به کسی که مرتکب زنا شده نمی گردد و در بقیه موارد طفل ملحق به پدر و مادر است و فرقی هم بین پدر و مادر از جهت آن که نطفه به وسیله طبیعی در رحم زن قرار گرفته یا به وسیله مصنوعی، نمی توان گذارد».

و در آخر نازایی نقطه ی پایان زندگی زناشویی نیست بلکه با دانستن روش های کمک باروری می توان به تحکیم بنیان خانواده و به طرح جوانی جمعیت کمک کرد، نه فقط به خاطر خود بلکه برای آینده کشورمان، هم چنین باید این نکته را هم در نظر داشت که قبل از اقدام برای روش های فناوری کمک باروری، مسائل قانونی آن را هم بدانیم تا با آگاهی انتخابی درست بکنیم.

منابع

- <http://ijmedicallaw.ir/article-1-65-fa.pdf>
- <http://ijmedicallaw.ir/article-1-100-fa.pdf>
- https://jfr.sbu.ac.ir/article_96852.html
- http://wikifeqh.ir/%D8%AA%D9%84%D9%82%DB%8C%D8%AD_%D9%85%D8%B5%D9%86%D9%88%D8%B9%DB%8C
- <https://www.sid.ir/paper/837226/fa>
- <https://www.sid.ir/paper/6763/fa>